

บทบรรณาธิการ

จรรยาบรรณในการวิจัย

Research Ethics

สุภัททา ปินทะแพทย์*

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ คณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Supatta Pinthapataya*

Specialist, Faculty of Business and Industry Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, Thailand

*Corresponding Author, Tel. 08 4558 8054, E-mail: supatta.p@bid.kmutnb.ac.th

DOI: 10.14416/j.bid.2022.07.009

© 2022 King Mongkut's University of Technology North Bangkok. All Rights Reserved.

จรรยาบรรณในการวิจัย

ในการทำวิจัยนั้น นักวิจัยมือใหม่มักจะไม่ใคร่ระวังในเรื่องของจรรยาบรรณในการวิจัยนัก อาจจะเป็นเพราะยังไม่ว่าจรรยาบรรณในการวิจัย คือ อะไร จึงใคร่ขอหยิบยกองค์ความรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งที่อ้างอิงและไม่ได้อ้างอิงที่เขียนเกี่ยวกับจรรยาบรรณในการวิจัยไว้มาเขียนเพื่อเป็นวิทยาทานในการเผยแพร่ความรู้เพื่อประโยชน์ในการทำวิจัย

ผู้ที่ทำการวิจัย คือผู้ที่ถูกเรียกว่า นักวิจัย เนื่องจากนักวิจัยเป็นผู้ที่ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบระเบียบวิธีวิจัย เพื่อตอบประเด็นที่สงสัย โดยมีระเบียบวิธีจะครอบคลุมทั้งแนวคิด มโนทัศน์ และวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การที่นักวิจัยจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับสิ่งที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต นักวิจัยจำเป็นต้องมีจรรยาบรรณในการวิจัย ซึ่งจะเป็นหลักที่นำไปสู่ความประพฤติอันเหมาะสม แสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่ได้ยึดถือปฏิบัติ

จรรยาบรรณในการวิจัย คือ จริยธรรมของนักวิจัยที่จะไม่ทำการใด ๆ ที่เป็นลวงละเมิดสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งการให้ร้าย หรือทำร้ายผู้อื่นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา จรรยาบรรณในการวิจัยเป็นสิ่งที่มีการกล่าวถึงมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยในปี 2541 สภาวิจัยแห่งชาติ โดยคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2541 ในการประชุมในเรื่องจรรยาบรรณในการวิจัยนี้ได้นำเสนอกฎเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติของนักวิจัยทั่วไป โดยให้มีลักษณะเป็นคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานวิจัยของนักวิจัยไทย เพื่อให้เป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งที่นักวิจัยต้องการที่จะศึกษา

คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ สภาวิจัยแห่งชาติ [1] ได้กำหนดจรรยาบรรณนักวิจัยไว้ สรุปได้ ดังนี้

1. **นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ** โดยต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ต้องให้เกียรติและอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูล ที่นำมาใช้ในการวิจัย ต้องซื่อตรงต่อการแสวงหาทุนวิจัย และมีความเป็นธรรมเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

2. นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำวิจัยตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุน การวิจัย และต่อหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและข้อตกลงการวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน อุทิศเวลาทำงานวิจัยให้ได้ผลดีที่สุดและเป็นไปตามกำหนดเวลา มีความรับผิดชอบไม่ละทิ้งงานระหว่างดำเนินการวิจัย

3. นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย โดยควรต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำการวิจัยอย่างเพียงพอ และมีความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่ทำวิจัยเพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพและเพื่อป้องกันปัญหาการวิเคราะห์ การตีความ หรือการสรุปที่ผิดพลาด อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่องานวิจัย

4. นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต นักวิจัยต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังและเที่ยงตรงในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ พืช ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกและปณิธานที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. นักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยซ์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางวิชาการจนละเลยและขาดความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะอธิบายจุดมุ่งหมายของการวิจัยแก่บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่หลอกลวงหรือบีบบังคับ และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

6. นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิดโดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการวิจัย นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิดต้องตระหนักว่าอคติส่วนตนหรือความลำเอียงทางวิชาการอาจส่งผลให้มีการบิดเบือนข้อมูลและข้อค้นพบทางวิชาการ อันเป็นเหตุให้เกิดเสียหายต่องานวิจัย

7. นักวิจัยพึงนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ โดยการเผยแพร่งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ไม่ขายยผลต่อข้อค้นพบจนเกินความเป็นจริง และไม่ใช้ผลงานวิจัยไปในทางมิชอบ

8. นักวิจัยพึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น โดยมีใจกว้าง พร้อมทั้งจะเปิดเผยข้อมูลและขั้นตอนการวิจัย ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยของตนให้ถูกต้อง

9. นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ ด้วยการมีจิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังสติปัญญาในการทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อความเจริญและประโยชน์สุขของสังคมและมวลมนุษยชาติ

จากการวิจัยของ กุหลาบ รัตนสังฆธรรม พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ และ วิไล สติตเสถียร [2] ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาพรวมจรรยาบรรณวิชาชีพในประเทศไทย (2547) มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงถึงส่วนร่วมและส่วนต่างของจรรยาบรรณวิชาชีพ ผลวิจัยพบว่า ส่วนร่วมของจรรยาบรรณทุกกลุ่มสาขาวิชา คือ ผู้ประกอบวิชาชีพควรมีความซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่โกหกหลอกลวง และควรประกอบวิชาชีพโดย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ รักษามาตรฐาน ไม่ออกหลักฐานเท็จ ไม่ชักจูงผู้รับบริการผู้อื่นมาเป็นของตน รักษาความลับของผู้รับบริการ รักษาชื่อเสียง มีศรัทธาและคำนึงถึงความปลอดภัยของการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสวัสดิภาพ สุขภาพ และความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ [1]

สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์ ซึ่งเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน และวิธีทางในการดำเนินชีวิตของคน ทั้งในด้านสังคม ธุรกิจ และในเชิงการแพทย์ ความไม่สามารถหลีกเลี่ยงบริบทที่เกี่ยวข้อง

กับคนได้จึงต้องระมัดระวังในหลักการของการทำวิจัยในคนเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมการทำวิจัยในคนทั่วไป หรือ Belmont Report โดยชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทยได้จัดทำแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนแห่งชาติ ขึ้นในปี พ.ศ. 2545 และได้ปรับปรุงเพิ่มเติมเป็น แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550 การทำวิจัยในคนส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยแบบทดลองในคนเพื่อผลในด้านการรักษาทางการแพทย์ [3] อย่างไรก็ตามก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ได้ด้วยเช่นกัน หลักการทำวิจัยในคน หรือ Belmont Report ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 หลักความเคารพในบุคคล คือ การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของจริยธรรมการทำวิจัยในคน หลักนี้เป็นพื้นฐานของแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ 1) เคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อการตัดสินใจ อย่างอิสระ ปราศจากการข่มขู่ บังคับ หรือให้สินจ้างรางวัล 2) เคารพในความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัครหรือผู้ให้ข้อมูล การตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคล พฤติกรรมส่วนตัว พฤติกรรมที่ต้องมีการปกปิด การเคารพในความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัครหรือผู้ให้ข้อมูลอาจรวมถึงการขอยกเลิกค่าให้การในการสัมภาษณ์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลอาจมีความรู้สึกกังวลต่อถ้อยคำที่ให้แก่วิจัย และ 3) เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวของอาสาสมัครหรือผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการขอความยินยอมในการบันทึกเสียงหรือภาพในการสัมภาษณ์หรือการทำกิจกรรมใด ๆ [4]

ประการที่ 2 หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เช่น การนำการรายงานที่มีข้อมูลเชิงลบขององค์กรมาแสดงอาจเป็นการสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายได้แม้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยแต่การเผยแพร่ข้อมูลที่ให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหายและผู้วิจัยอาจถูกฟ้องร้องได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงการทำการทดลองใด ๆ ที่อาจเกิดอันตรายแก่ผู้ร่วมการทดลอง หรือเป็นภัยคุกคามต่อผู้ให้ข้อมูล เช่น การทดลองปล่อยสารระเหยมีกลิ่นเข้าไปในสถานที่ทำงานเพื่อสังเกตพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน ซึ่งถ้าบางคนแพ้กลิ่นสารระเหยนั่นก็อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ เป็นต้น ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์หรือจิตวิทยา ที่ดำเนินการสำรวจ สัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม ถึงแม้ว่าจะเป็นข้อมูลที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะหรือไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลก็ควรต้องมีหนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ก่อนการดำเนินการวิจัย

ประการที่ 3 หลักของความยุติธรรม เป็นการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ให้ข้อมูล เช่น การไม่มีอคติต่อกลุ่มประชากร ดังนั้นการไม่นำชื่อผู้ให้ข้อมูลและตำแหน่งหน้าที่การงานเข้ามาใส่ในรายงานวิจัยจึงเป็นข้อดีที่ไม่ทำให้เกิดความลำเอียง รวมทั้งมีการ กระจายประโยชน์และความเสี่ยงอย่างเท่าเทียมกันโดยวิธีการสุ่ม [4]

ปัจจุบันนักวิจัยสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและตัวชี้วัดที่เป็นเกณฑ์ในการประเมินจรรยาบรรณเพื่อตรวจสอบงานวิจัยของตนเอง แต่ก็ยังคงต้องย้ำเตือนนักวิจัยให้ตระหนักถึงการเรียบเรียงแนวคิด และกลั่นกรองร้อยเรียงออกมาให้เกิดความเป็นผลงานที่มีคุณค่าของตนเอง และสิ่งที่สำคัญที่ไม่ควรละเลยอย่างยิ่ง คือ การอ้างอิงชื่อเจ้าของและที่มาของผลงาน แนวความคิด ข้อมูล รายงาน และทฤษฎีที่นำมาประกอบในการทำรายงานวิจัย เพราะการอ้างอิงเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของผลงานซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของจรรยาบรรณของนักวิจัยในการทำวิจัย

จรรยาบรรณในการวิจัยนอกจากจะเป็นจิตสำนึกของผู้วิจัยแล้วยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกความคิดในเชิงบวกของนักวิจัยซึ่งมีส่วนช่วยป้องกันผลกระทบในทางลบต่อสิ่งที่ศึกษา ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพจึงไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของนักวิจัยในเรื่องที่ศึกษา แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยในการทำงานวิจัยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ (2541). *จรรยาบรรณนักวิจัย*. การประชุมคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. Digital Research Information Center. <https://dric.nrct.go.th/Policy/8>
- [2] กุหลาบ รัตน์สังธรรม พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ และ วิไล สถิตเสถียร (2547). *การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาพรวมจรรยาบรรณวิชาชีพในประเทศไทย*. คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา. <tp://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/>
- [3] ชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย *แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคนในประเทศไทย*. (ม.ป.ป.) พ.ศ. 2550. <chrome-extension://efaidnbmninnbpcjpcglclefindmkaj/https://nriis.go.th/.pdf>
- [4] อัศวิน แสงพิบูล. (2513). จริยธรรมการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *สุทธิปริทัศน์*, 27(81), 138-147.

รองศาสตราจารย์ ดร. สุภัททา ปิณฑะแพทย์
บรรณาธิการ